

**NUSAYBİN SOKAĞA ÇIKMA YASAĞI ve SONRASI DURUM İLE İLGİLİ
BİLGİLENDİRME NOTU**

Hazırlayan

Güneydoğu Anadolu Bölgesi Belediyeler Birliği

Nusaybin Belediyesi

25 Ağustos 2016, Nusaybin

www.gabb.gov.tr

www.nusaybin.bel.tr

gabbinternational@gmail.com

NUSAYBİN SOKAĞA ÇIKMA YASAĞI ve SONRASI DURUM İLE İLGİLİ BİLGİLENDİRME NOTU

Nusaybin’de ve bölgenin birçok il ve ilçesinde Ağustos 2015’ten beri uygulanan sokağa çıkma yasakları, beraberinde büyük bir yıkım ve göç getirmiş, yaşam hakkı başta olmak üzere temel hak ve özgürlükler ihlal edilmiştir. Bugüne kadar 2 şehir merkezi ve 8 şehrin 23 ilçesinde onlarca mahalleyi kapsayacak şekilde uygulanan sokağa çıkma yasakları sonucunda 500 bini aşkın kişi zorunlu göçe maruz kalmış, binlerce ev ve işyeri ağır hasar görmüş¹, özel mülkiyete ve konutlara kamulaştırma kapsamında el konulmuş, bölge ekonomik olarak büyük zarara uğramış ve yoksullaşma artmıştır.

Bu bilgilendirme notu, ablukaların uygulandığı kentlerden biri olan Nusaybin’de yasak esnasında ve yasağın kısmen kaldırılması sonucu ortaya çıkan tablonun özet bir biçimde yansıtılması için hazırlanmış bir çalışmadır.

Nusaybin’de sokağa çıkma yasakları

Mardin iline bağlı 113.594 nüfuslu Nusaybin ilçesinde (kent merkezi nüfusu 87.948 ve kır nüfusu 25.646) Ekim 2015-Mart 2016 tarihleri arasında 7 kez sokağa çıkma yasağı ilan edilirken, 14 Mart 2016 tarihinde ise 8. Sokağa çıkma yasağı başlamıştır. 14 Mart’ta ilan edilen bu son yasak 134 gün sonra, 26 Temmuz 2016 tarihinde, 9 mahallede (*Gırnavas, İpekyolu, Barış, Devrim, 8 Mart, Selahattin Eyyubi, Yeni Turan, Yeşilkent ve Mor Yakup*) saat 05.00-23.00 arası kısmen kaldırılmış, geri kalan 6 mahallede (*Fırat, Dicle, Yenişehir, Zeynel Abidin, Abdulkadir Paşa, Kışla*) ise tam zamanlı olarak uygulanmaya devam etmektedir.

Yasaklarda hayatını kaybeden siviller

Nusaybin ilçesinde ilk olarak 1 Ekim 2015’te uygulanan sokağa çıkma yasaklarında şimdiye kadar 2’si çocuk, 7’i kadın olmak üzere 25 sivil hayatını kaybetmiştir. İnsan hakları örgütlerinden alınan bilgilere göre hayatını kaybeden sivillerin isimleri ve yaşları: *Ahmet Sönmez(50), Şahin Turan(25), Selamet Yeşilmen(44), Abdulkadir Yılmaz(65), Hasan Dal(45), Musur Aslan(19), Emin Öz(55), Muhammed Altunkaynak(19), Nurhan Kaplan(45), Şerif Alpar(55), Sedat Güngör(22), Mehmet Emin İnan(55), Cudi Teber (23), Mahsum Alpdoğan(19), Fehime Aktı(56), Hakan Doğan(15), Medeni Orak (45), Rohat Karakoç, Hasan Korkmaz(60), Mehmet Pitek(40), Heyhat Müjde(43), Saadet Müjde(19), Fehime Kurumaz (11), Dilşa Ak (59), Emire Gök (39).*

¹ Damage Assessment and Forced Migration Report, Aftermath the Urban Armed Conflicts in Southeast of Turkey, published by GABB, 30 June 2016, <http://www.gabb.gov.tr/doc/2016/07/gabbhasartespit/GABB-Report-EN.pdf>

Yasak boyunca TSK'nın kullandığı askeri silah ve araçlar

Yasak süresince, TSK, kent merkezinde tank, top, bombaatar, köprü tank, havantopu başta olmak üzere ağır askeri araç ve silahlar kullanmıştır. Ağır askeri araç ve silahların yanısıra, Nusaybin ablukasında, resmi olarak açıklanmamakla birlikte sayısı binlerle ifade edilen asker, polis ve özel harekât görevlisi görev almıştır. Nisan 2016'da, abluka devam ederken, valiliğin yetkileri elinden alınarak operasyon ile ilgili tüm yetkilere üst rütbeli askerin komuta etmesi kararı alınmıştır. Kent içinde ve sivillerin bulunduğu yaşam alanlarında kullanılması yasak olan ve kullanımını uluslararası antlaşmalarla bağlanan ağır silahların şehir merkezlerinde kullanılması ve yetkilerin sivillerden alınarak askere devredilmesi hem Nusaybin'de yıkımın ve ihlallerin düzeyinin yüksek olmasına hem de yerel yöneticilerin iletişim kuracak muhatap bulamamalarına yol açmıştır.

Fotoğraf: Nusaybin'de tel örgülerle çevrilen alandan bir görüntü.

Kent merkezinde 6 Mahallenin Tel Örgülerle Çevrilmesi

Nusaybin'de yasağın halen tam zamanlı devam ettiği 6 mahallenin etrafı tel örgülerle çevrilmiştir. Kenti ikiye bölen ve 6 mahalleye ulaşımı imkansız hale getiren 2,5 metre yüksekliğinde tel örgülerin çevrelediği alanda 9575'in üzerinde konut/hane ve işyeri bulunmaktadır. Çatışmaların en yoğun yaşandığı bu alanın içerisinde kalan yapıların yaklaşık %70'inin yıkıldığı ya da yıkım kararı alınarak yıkılmaya devam edildiği gözlemlenmektedir. Yıkımın boyutu hakkında resmi makamlarca herhangi bir bilgi verilmemesinin yanı sıra bağımsız hasar tespit ekiplerinin mahallelere girişine izin verilmemesi de sağlıklı bilgi akışını ve net verilere ulaşılmasını engellemektedir. Bununla birlikte, bu yıkımların büyük bir kısmının, çatışmaların sona erdiğinin resmi olarak belirtildiği 3 Haziran 2016'dan sonra güvenlik güçleri tarafından gerçekleştirildiği yerel halk ve yöneticiler tarafından iddia edilmektedir.

Tel örgülerle çevrili alanın kent merkezinde olması, yıkımın çıplak gözle görülmesine ve takip edilmesine olanak vermektedir. Nüfusu 41.927 olan bu 6 mahallede yaşayan yerel halkın hepsi zorunlu göçe maruz bırakılmış, herhangi bir eşyalarını dahi alamadan evlerini terk etmek zorunda kalmıştır.

Hasar tespit çalışmaları

Nusaybin’de büyük zarar gören mahalleler açılmamakla birlikte, geride kalan 9 mahallede kısmi olarak hasar tespit çalışmaları yürütülmüştür. GABB, Mardin Büyükşehir Belediyesi ve Nusaybin Belediyesi tarafından gerçekleştirilen çalışmada, başta, tel örgülere sınırları olan Moris (Yenişehir-Dicle mahallelerinin birleştiği bölge) ile Devrim mahallesinde evlerde az, orta ve ağır hasarlar tespit edilmiştir. Şu ana kadar, 300’ün üzerinde yapı için belediyeye hasar tespit için başvuruda bulunulmuştur.

Fotoğraf: Nusaybin’de tel örgüler. Uyarı tabelalarında “Tel örgüleri geçmek yasaktır” ve “Girmek yasaktır” yazıları var.

Nusaybin’de ekonominin kalbi olan ve merkezde yer alan Kaçakçılar Çarşısı ve etrafındaki yapılarda da zarar meydana gelmiştir. Kaçakçılar Çarşısı’nda yer alan yaklaşık 197 işyerinin hasar tespit çalışması yürütülürken, belediyeye şu ana kadar 270’den fazla işyeri sahibi hasar tespit çalışması için başvuruda bulunmuştur. Kaçakçılar Çarşısı’nın çevresinde yer alan 22 konutun hasar gördüğü tespit edilmiştir. Çarşının içerisinde bulunan Acatlar Pasajı’nın içerisinde bulunan 20’den fazla dükkanla birlikte doğrudan yakıldığı ve ağır hasar gördüğü tespit edilmiştir. Yapılarda oluşan maddi hasarın yanı sıra, işyerlerinin talan edildiği ve içerisinde bulunan malların çalındığı esnaf tarafından bildirilmiş ve zabıtlarda tutulmuştur.

Hasar tespit çalışmasında, parklarda ve parkların içerisinde bulunan kafeterya vb. yapılarda da hasar tespiti yapılmıştır. Demokrasi Parkı içerisinde bulunan Kadın Kooperatifi’ne ait Kadın Kafeteryası rastgele taranmış ve dışı ve içindeki eşyaları zarar görmüştür. 24 dönüm üzerine kurulu ve içerisinde 7000’ine yakın ağacın bulunduğu kentin en büyük parkı olan Musa Anter Parkı ise tamamen yok edilmiş, parktaki ağaçları dahi tek tek sökülüştür.

Fotoğraf: Yasağın kalmasından sonra Acatlar Pasajı

Zorunlu göç ve insani kriz

Yasaktan önce 113 bin nüfusa sahip olan Nusaybin’de, ablukanın başlamasıyla birlikte tel örgülerle çevrili 6 mahallede yaşayan 42 bin vatandaşın tümü ve merkezde geri kalan 9 mahallede yaşayan 46.021 kişiden yaklaşık 25 bini göç etmek durumunda kalmıştır. Geri kalanlar, çatışma yoğunluğunun daha az olduğu 9 mahallede abluka altında yaşamaya devam etmiştir. Göçler esas olarak Mardin ve Mardin’in ilçelerine, köylere, Diyarbakır’a, Batman’a ve Van’a olmuştur. Ailelerin belediyelere yardım başvuruları sonucu, Mardin’de Artuklu’ya 27.398, Kızıltepe’ye 18.910, Dargeçit’e 4340, Midyat’a 11.228 kişinin göç ettiği, geri kalanların ise diğer çevre illere yerleştiği tespit edilmiştir.

Yasağın kalkmasıyla birlikte, geri dönüşler başlamıştır. Özellikle, açık olan 9 mahalleden göç eden nüfus hızla Nusaybin’e geri dönmüştür. Ancak, 6 mahallenin halen yasaklı olması ve büyük bir kısmının da yıkılmış olması nedeniyle bu mahallelerden Nusaybin’e dönen kişiler konut – barınma sıkıntısı ile karşılaşmıştır. Konut stokunun yetersizliği ve savaşın beraberinde getirdiği yoksullaşma ile birlikte, bu mahallelerden dönen yerel halk zor şartlarda, daha önce bodrum, taziye evi, düğün salonu gibi kullanılan yerlere yerleşmiş, çok azı kiralık ev bulabilmiştir. Halkın bir kısmı da çadırlarda toplu olarak yaşamaya devam etmektedir. Şu anda çoğu evde, 3-4 aile birlikte kalmaktadır. Dolayısıyla, bu durum beraberinde başta beslenme ve sağlık olmak üzere birçok sorunu da getirmektedir.

Fotoğraf: Musa Anter Parkı ve tellerin arkasında yıkımın olduğu mahalleler.

Sürecin yerel halk üzerindeki psiko-sosyal etkileri: Hem göç edenler hem de abluka altında yaşamaya devam edenler süreçten ciddi düzeyde etkilenmişlerdir. Göçle başka kentlere yerleşen veya çadırlarda kalmak zorunda kalan halk gıda, sağlık, eğitim vb. ihtiyaçlarını karşılamakta büyük zorluk çekmişlerdir. Abluka altında kalanlar ise aylarca çatışma, bomba, silah seslerine maruz kalmış, gıdasız ve elektriksiz kalmışlardır. Özellikle çocuklar üzerindeki tahribat yüksek düzeydedir.

İnfilak edilmemiş patlayıcı maddeler: Abluka süresince yaşanan çatışmalardan ötürü, başta hala yasaklı mahalleler olmak üzere infilak edilmemiş patlayıcı maddeler bulunmaktadır. 19 Temmuz'da tel örgülerle çevrili mahallede bulunan evlerinden bazı eşyalar almak için izinli olarak mahalleye giren Heyhat Müjde (43) ve kızı Saadet Müjde (19) kapılarının önünde bulunan bir maddenin patlaması sonucu hayatlarını kaybetmişlerdir. Benzer şekilde, 16 Ağustos'ta çocukların yol üzerinde bulunduğu bir bomba patlamış ve 4'ü çocuk 6 kişi yaralanmıştır. 23 Ağustos 2016 tarihinde ise Fehime Kurumaz (11) açık olan bir mahallede sokakta gördüğü ve eline aldığı bir cismin patlaması sonucu hayatını kaybetmiştir.

TALEP VE ÇAĞRIMIZDIR!

- ❖ **BM İnsan Hakları Yüksek Komiserliği ofisinin Nusaybin'de yaşanan ve uydu görüntülerinden an be an tespit edilebilen yıkıma karşı bir araştırma/hakikatleri açığa çıkarma grubu kurarak Türkiye'ye gelmesi ve tespit çalışması yürütmesi, aynı çalışmayı yıkımın ve yüksek düzeyde hak ihlallerinin yaşandığı diğer alanlarda da (Cizre, Sur, Yüksekova, İdil, Şırnak vd.) gerçekleştirmesi,**
- ❖ **Nusaybin'in 6 mahallesini çevreleyen ve bir 'utanç hattı' oluşturan tel örgülerin derhal kaldırılması ve yıkılmayan evlere yerel halkın dönüşünün hızlandırılması için bölgesel, ulusal ve uluslararası hak örgütlerinin, yerel yönetim kuruluşlarının ve aktivistlerin harekete geçmesi,**
- ❖ **Konut ve barınma hakkı elinden alınan ve şu an barınacak yerleri bulunmayan aileler için yerel dinamikler ve halkın seçtiği belediyelerle işbirliği içerisinde merkezi düzeyde acilen politika üretilmesi, bütçe ayrılması, çalışmaların gerçekleştirilebilmesi için ulusal ve uluslararası yardım kampanyalarının düzenlenmesi,**
- ❖ **Yerel halkı başka illere göç ettirerek başta Nusaybin olmak üzere Şırnak, Yüksekova, Sur gibi kentleri insansızlaştırma politikasına derhal son verilerek, çalışmaların kendi toprağına dönüş esası üzerine kurulması,**
- ❖ **Nusaybin'de kadın ve çocuklara dönük proje ve çalışmaların güçlendirilmesi için dayanışmanın artırılması.**